

nommen, dahin zu wirken, dass künftighin in der Winterszeit der Schulunterricht in den untersten Classen der Volksschulen anstatt um 8 Uhr erst um 9 Uhr beginne, da das zu frühe Wecken der Kinder aus dem Schlafe, die oft mangelnde Zeit zum Frühstück, die herrschende Dunkelheit in den Schulen, endlich die in der Regel grössere Kälte in den ersten Morgenstunden sowohl auf die körperliche Entwicklung der Kinder, als auch bei der in den Morgenstunden noch herrschenden Dämmerung auf deren Augen einen schädlichen Einfluss haben.

Infolge Note der k. k. Landesregierung vom 16. April l. J. Z. 4685 wird der k. k. Be-

zirksschulrath zur entsprechenden Veranlassung mit dem Beifügen aufmerksam gemacht, dass der Unterricht in den weiblichen Handarbeiten nach den bestehenden Lehrplänen von der untersten Classe der Volksschule (erstes Schuljahr) ohnehin ausgeschlossen ist.

K. k. Landesschulrath.

Laibach, am 28. Mai 1892.

Der Landespräsident:

Winkler m. p.

An alle k. k. Bezirksschulräthe in Krain.

Naši dopisi.

Iz radovljškega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija. Konec.) Glede dopisov šolskim oblastvom poslanih, rekel je, da samo 4 šolska vodstva v dostojni obliki dopisujejo; k temu potem da potrebna navodila. Priporočal je tudi, da se za naprej stavljenje koz v zapisniku zaznamuje. Sploh se sme uspeh nadzorovanih šol zadostnim smatrati, čeravno so nekatere (3) šole z nezadostnim uspehom zaznamovati.

Na to poročajo gg. poročevalci o podrobnih učnih načrtih za realije. Za vsako kategorijo tukajšnjih ljudskih šol bila sta dva poročevalca, a rešili so vsi svojo nalogo v občo zadovoljnost.

G. nadučitelj Žirovnik je poročal v daljšem, jako spretno sestavljenem poročilu o pomenu in vrednosti pokončne pisave. Ko je tudi z nekaterimi učenci dejansko kazal, kako se ima gojiti ta pisava, je bilo njegovo prezanimivo poročilo z občno pohvalo sprejeto.

Glede učnih knjig skupščina sklene, da se tudi v bodočem šolskem letu rabijo vse dosedanje, le namesto I. in II. dosedanje nemške slovnice se vpelje, kjer se nemški poučuje, Praprotnik-Bazinger-Žumrova knjiga.

Predsednik knjižničnega odbora poroča na to o stanji in računu okrajne učiteljske knjižnice. On naznanja tudi, da je blagorodni g. cesarski svetnik I. Murnik zopet letos več krasnih knjig knjižnici podaril in s tem darom taisto bogato pomnožil.

Volitev raznih odsekov se je vršila tako-le:

V stalni odbor so bili voljeni gg. M. Kovšca, H. Podkrajšek, J. Turek in F. Rus; v knjižnični pa: H. Podkrajšek, I. Pianekci, K. Simon, I. Turek in Jos. Ažman.

Posameznih predlogov stavilo se je več, a omenjam samo jednega, ki se mi zdi najvažnejši, namreč da se voli odsek treh članov, ki bode imel nalogo pregledovati na novo izdane, za šolske knjižnice namenjene knjige in spise ter za mladino primerne, v posebnem zaznamu objavljati e. kr. okrajnemu šolskemu svetu, da bode potem taiste krajnim šolskim svetom v nakup priporočal. V ta odsek so bili voljeni: H. Podkrajšek, I. Bregar in M. Kovšca.

G. predsednik zaključil potem zborovanje s trikratnim «Slava»-klicem na presvetlega cesarja, čemur učiteljstvo navdušeno odzove in zapoje cesarsko pesem.

Pri vkupnem obedu v gostilni gospe M. Janše smo se ob izvrstni postrežbi med petjem in pogovori do večera prav dobro zabavali in radovali. X.

Iz litijskega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija. Dalje.) V risanji je beležiti precej napredka; zato se priporočajo nekatere predpisne vaje, za kar roka bolj gibčna postane. (Na šolski deski g. nadzornik naredi več primernih vaj za elementarno risanje.) Pri zemljepisnem pouku naj se posebno temeljito obravnava kranjska dežela in Avstrija. Zgodovina naj se poučuje v pripravnih zgodovinskih slikah; s tem se v mladini vzbuja ljubezen do domovine in vladarske liše. Prirodopis naj se vedno nazorno poučuje. — Zakon o varstvu ptic je velikega pomena. Po vrteh naj se pticam pevkam nastavlja tako zvane «ptičnice» (Nistkästchen), kamor se zlasti ob hudi zimi gladnim krilatecem potroša raznega živeža. G. nadučitelj Adlesč obljubi v svoji delarni po vzoru dveh tičnic, ki jih je g. nadzornik prinesel s Krškega, narediti za vse šole v okraju. Prirodoslovje je treba vedno s poskusi na podstavi beril obravna-

vati. Telovadba naj se uči povsodi; če manjka orodja, naj se gojé proste in redne vaje. Pri ženskih ročnih delih naj se posebno gleda na pletenje nogavic in krpanje perila.

Toliko o poročilu nadzornikom.

Pri točki «šolarske knjižnice» se izbere poročevalcem g. nadučitelj J. Adlešič iz Šmartnega. G. predsednik poprej še omenja, da je stvar važna in prečita obe ministerski naredbi, tikajoč se šolarskih knjižnic. Pretresovanje se je vršilo tako, da se je pri sleharni knjigi določilo, ali je knjiga primerna ali neprimerna; pri nesposobnih zapise se na kratko vzrok. Na ta način se pretresujejo vse znane slovenske knjižice; navede se jih mnogo — tako, da bo imenik precej obsešen. Razprave so se udeleževali gg.: Bartl, Čerin, Gross, Jeglič, Škrbinec, Zajec, gdč. Malec in drugi. Stalni odbor bode na podlagi te razprave in nabranega gradiva izdal obširen imenik za vse šole v okraji. Nadučitelj g. J. Ravnikar je zato stavil primeren predlog, glaseč se: «Odbor okrajne učiteljske knjižnice se pooblasti, da v prihodnje naroči vsako novo slovenski mladini namenjeno knjižico ter sleharno leto pri okrajni učiteljski konferenciji poroča o primernosti ali neprimernosti novih knjižic ter na ta način dopolnjuje letos izdani imenik slovenskih knjig oziroma knjižice za šolarske knjižnice. Knjižice se razdelé enakomerno odbornikom v presojevanje. Dvomljivosti razsoja odbor pri sejah». Ta predlog se vsprejme jednoglasno.

O pokončni pisavi je poročal g. učitelj B. Čampa iz Vač. V ta namen g. poročevalec pripelje nekaj otrok iz vaše šole, ki so pred konferencijo po predpisu pisali v lepopisnice s pokončno pisavo. Pri tem smo si ogledali zvezke in tudi to, kako se otroci pri tej pisavi držé. — Pozneje je g. poročevalec razvil bistvo in zgodovino preobrata v pisanji jako zanimivo ter tudi navedel prednosti te pisave z ozirom na zdravje otrok in razvitek nežnega otroškega telesa.

G. nadučitelj J. Ravnikar na to opisuje Lavtarjev računski stroj, z nekaterimi praktičnimi poskusi pokaže, da ima to novo učilo veliko prednost pred navadnim ruskim strojem. Z daljšo opazko g. nadzornika bilo je to vprašanje popolnoma rešeno.

(Konec prih.)

S Fužin na Gorenjskem. «... Al' dneva ne pové nobena pratka!» — Segla je zopet blede žena s svojo koščeno britko koso po jednem naših starejših tovarišev. Umrl je namreč v noči od 24. do 25. vel. srpana po dolgi mučni bolezni bivši tukajšnji učitelj Jožef Gollmayr.

Pokojnik je bil od stare garde našega tovarištva, blaga duša in narodnjak do svoje smrti. Početkom je bil cerkovniški, pozneje šolski pomočnik in slednjič je postal učitelj, kakor je to bilo poprej že tako. Služboval je kot učitelj od leta 1853. do 1874. na Koroškem. Jeseni 1874. l. je prišel na Kranjsko, kamor

je od začetka svojega službovanja želel priti. Prišel je v sicer nemške Fužine, a tešila mu je njegovo blago srce zvest, da je na domači zemlji, mili svoji ožji domovini. Tukaj je opravljal svoj težavni posel skozi 16 let, tukaj je ostal tudi upokožen do svoje zgodnje smrti. Rodil se je pokojni Gollmayr l. 1834. v fari brezniški na Gorenjskem ter dovršil jedva 58 let svojega življenja. Ni mu bilo dano pokoja dolgo uživati. Komaj poldrugo leto je tega, kar je moral vsled vedne bolehnosti pustiti učiteljevanje.

Zapustil je dolino solz! Podal se je k Večnemu, kateri mu ho podelil za zemeljski trud in britkosti nebeske sreče.

V soboto dne 27. vel. srpana smo spremili rajnega truplo k večnemu počitku. Zbralo se nas je kljub slabemu vremenu in zelo slabi železniški zvezi 8 tovarišev in tovarišic, da smo ga spremili na zadnjem potu. V miru počivaj!

Iz novomeskega okraja. (Anceljev spomenik. — Okrajna učiteljska skupščina.) Izpolnila se nam je iskrena želja, da smo postavili rajnemu kolegu g. J. Ancelju, umrlemu Podgradom, nagrobni spomenik. Dolgo časa je bil brez njega, ker on počiva že skoraj poldrugo leto v hladni zemlji. Naša misel je bila, da ga dobi v obletaici; pa ker ni bilo takrat možno, dobil ga je sedaj skoraj za god.

Spomenik, katerega je izklesal domači kamnosek Lukšič iz Drske, nosi napis: Blagemu tovarišu Jak. Ancelju, r. v Suhorji 1865, umrl 16. mal. travna 1891 postavilo novomesko učiteljsko društvo. R. i. p.! — Postavljen mu je bil 10. vel. srpana t. l. in v četrtek 11. vel. srpana je bila za rajnim sv. maša in «libera» na grobu. Zbralo se je ta dan nekaj gg. tovarišev iz obližja, da proslavé rajnega spomin; obljubilo jih je sicer več priti, pa «Jupiter pluvius» nj bil usmiljen in tako se nam ni posrečilo, da bi na grobu še jedno zapeli.

Spomenik ho pa pripovedoval še poznim rodovom, koga truplo pokriva ista gomila, na kojoj je dolej skrbna roka že mnogo cveték nasadila.

Kdaj in kje imamo letošnjo konferencijo, je «Uč. Tov.» že poročal. C. kr. okrajni učiteljski nadzornik g. A. Senekovič otvori skupščino točno ob 9. uri, vse došle gg. učitelje in gdč. učiteljice iskreno pozdravljajoč s srčno željo, naj bi tudi današnje zborovanje mnogo pripomoglo k zboljšanju našega šolstva. K zborovanju so došli vse razven štirih bolnih učnih močij.

Da se reši prva točka dnevnega reda izvoli si g. predsednik svojim namestnikom g. J. Franketa, nadučitelja v Šl. Petru. — Po nasvetu g. Zavrla sta bila z vsklikom vsprejeta za zapisnikarja gg. Fr. Grajland in P. Pogačnik.

Pri drugi točki omenja najprvo g. nadzornik, da je c. kr. okrajni šolski svet letos po predlogu stalnega odbora, naši želji ustregel, da imamo zborovanje v Trebnjem. Razlika je tudi v številu učnega oboja,

ker so nemške šole našega okraja pripadle pod nadzornika nemških šol kočevskega okraja, katerih prvih je pet. Letos smo bili zbrani sami slovenski učitelji in učiteljice, ker smo jednoterni, smo zborovali le v slovensčini. Kar se tiče okrajne učiteljske knjižnice, pravi g. nadzornik, ni še znano, boče li ostala ali se razdelila. (Pač bi bila velika nezmisel knjižnico deliti le radi ločitve petih šol, — mar bi ne bilo bolje, da bi smeli učitelji iz istih šol knjige, v bukvarni do lanskega leta nakupljene tudi za naprej si izposojevati in bi bil tako rekoč stari del knjižnice skupen, a novi del le za slovenske šole? — Op. pis.)

(Dalje prih.)

Iz Gribelj. Uradna učiteljska konferenca črnomaljskega okraja se je vršila 14. malsrpana v prostorih štirirazredne Frane-Jozefove ljudske šole v Črnomlju. Točno ob 9. uri otvori zborovanje c. kr. okrajni šolski nadzornik g. Anton Jeršinc s prijaznim pozdravom navzočnim ter konstatira, da je razven dveh navzočno vse učiteljsko osonje. Za tem predstavi med letom v okraj došle učitelje in učiteljice. — Za zapisnikarja voli zbor gg. Kopitarja in Malnariča.

Potem objavi g. predsednik v jednournem predavanju opazke o inšpekcijah, označi učne uspehe v branji, v realijah, v računstvu, v lepopisji, v risanju, v petji in ženskih ročnih delih ter omenja pomanjkljivosti, ki jih je našel tu in tam pri obravnavanju posamnih predmetov. Posebno je še pohvalil učitelstvo za vesten pouk v avstrijski zgodovini, za vestno delovanje glede pismenih nalog in še posebej gđ. učiteljice za povzdigo pouka v ženskih ročnih delih. — Za tem je še govoril o pravilnem uradovanju šolskih vodstev ter opozarjal učitelje na zakonito dopuščene kazni v vzdrževanje šolske discipline in rednega šolskega obiskovanja.

Šolski voditelji naj delajo na to, da se dene vsako leto v proračun primeren znesek za šolske knjižnice in potrebna učila. V šolsko kroniko naj se dogodki sproti vpisujejo. Vpisujejo naj se pa tudi dogodki, ki se ne tičejo strogo šolskih stvari. — Dalje konstatira, da so šolski vrti — razven na Štrekcljevci in Črešnjevci — že pri vseh šolah. Učitelji naj si ogledajo pri priložnosti dobro urejene šolske vrte, katerih se v tem okraju ne manjka. Slednjic je polagal učiteljem posebno na srce, da živé v lepi slogi med seboj, s krajinimi šolskimi sveti in prečastilo duhovščino. Če se pa prikaže kaka diferencija, naj učitelj taktno in previdno postopa, da se zabranijo neljube tožbe in slabi nasledki.

Učitelstvo naj podpira in razširja med ljudstvom prekristno patrijotično društvo »Rdeči križ« — To poročilo je bilo vseskozi zanimivo in objektivno ter se je poslušalo z največjo pozornostjo.

Med predavanjem počastila sta zbor gg. Lilek, župnik in učitelj v Primorji ter mestni katehet Novak.

4. točka dnevnega reda je bila: »O pokončni pisave«. V jako stvarnem in zanimivem govoru je dokazal g. poročevalec F. Šetina prednosti pokončne pisave od poševne ter je stavil resolucijo: »Okrajna učiteljska konferenca izreče se iz zdravstvenih in pedagoških ozirov za vpeljavo pokončne pisave«. Sprejme se soglasno. Temu predlogu dostavi g. predsednik željo, da se prihodnje šolsko leto pričensí v 1. razredu uvede pokončna pisava.

Potem poroča g. nadzornik o 6. točki: »Zemljepisni pouk v zvezi z zgodovino« v pol ure trajajočem nastopu z učenci. Predmet praktični obravnavi je bila avstrijsko-ogerska monarhija. Pokazal nam je g. poročevalec, kako bi se dal zemljepis v zvezi z zgodovino poučevati.

7. točka dnevnega reda je bila: »Sklep o knjigah za prihodnje šolsko leto«. Učne knjige za prihodnje šolsko leto ostanejo sedanje, samo za nemški pouk na štirirazrednicah se vpeleje knjiga: »Prva nemška slovnica in prvo berilo«, sestavili Praprotnik, Razinger in Žumer. — Potem poroča g. učitelj Šetina o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice. Revizorjeva računa se izvolita gg. Juvanec in Engelmann, ki račun z vsemi prilogami pregledata in potrdita. V nakup se priporoči leposloven list »Dom in svet«. Naroči se pa tudi ono, kar je mogoče lansko leto zaostalo.

Knjižnični odbor ostane stari, na novo vstopi g. nadučitelj Rajko Justin. — V stalni odbor se izvolijo po listkih gg. Šetina, Lovšin, Barle in Bartelj.

Slednjic prebere g. nadzornik pismo g. župnika iz Adlešič, tikajoč se denarja, nabranega pri pogrebu tovariša Grma v Adlešičah ter namenjenega kuharici. Ker kuharica neče denarja sprejeti, vpraša g. župnik, ali naj pošlje denar za spomenik, če še ni plačan, ali pa Grmovi udovi, ki živi sedaj v Novem Mestu v jako slabih gmotnih razmerah. Ker so spomeniki ranjkin tovarišem Grmu, Anžičku in Hočevarju že postavljeni in plačani, sklene konferenca soglasno, da se odpošlje denar učiteljevi vdovi v Rudolfovo.

Ker posebnih nasvetov ni bilo, je bil s tem dneveni red končan.

G. predsednik sklene zborovanje ob 1½ uri s trikratnim »slava« presvetlemu cesarju, čemur se konferenca navdušeno odzove. G. Lovšin se v imeni zborovalcev zahvali g. nadzorniku za spretno in nepristransko vodstvo konferencie.

Večina gg. učiteljev in gđ. učiteljic se je udeležila skupnega obeda v dobroznani gostilni gospe Š., ki je postregla z dobrimi jedili in izvrstno kapljico. Po obedu so počastili učitelstvo s svojo navzočnostjo tudi g. predsednik c. kr. okrajnega šolskega sveta, dr. Hinterlechner, g. župnik Lilek ter g. mestni katehet Novak. Samo ob sebi se umeje, da se lepih napitnic in dobro ubranega petja ni manjkalo. — Pri tej priliki nabrala se je tudi precejšnja vsota za prekristno šolsko društvo sv. Cirila in Metoda. — Tako

je čas med vsestranskim zabavanjem le prehitro potekel.

Iz kamniškega okraja. (Konferencija.) Uradna učiteljska konferencija za kamniški okraj se je vršila dne 27. mal. srpana v Mengeši. V obilnem številu zbrano učiteljstvo v prostorih menške šole pozdravi e. kr. okrajni šolski nadzornik g. L. Letnar s prav prijaznim nagovorom. Voli si namestnikom g. Mesnerja. Zapisnikarja sta bila gg. Ivan Zupan in Lena Dolinšek. G. predsednik naznanil spremembe pri učiteljstvu; potem govori o delovanju šolskih oblastev; omenja posebno, da je visoki deželni šolski svet načrte za realije z odlokom z dne 25. svečana t. l. št. 367 potrdil, izjavljajoč, da z zadovoljstvom jemlje delovanje lanske naše okrajne konferencije na znanje. Šolsko stanje se znatno boljša. Pri uradnih spisih omenja nekaterih nedostatkov. Pridnost v obiskovanju je znatna; istotako znaten je napredek. Nobeno leto ni še bilo take razlike med dobro in slabejšo šolo iste kategorije.

Po nadzornikovem poročilu nastopi g. Malenšek ter prečita obravnavo »Domači šolski okraj«. G. predsednik otvori debato o tej obravnavi, katere se je udeležilo še nekaj drugih gg. učiteljev. Predsednik zahvali končno g. poročevalca za skrbno izdelano obravnavo, čemur tudi zbor soglasno pritrди.

Drugi poročevalec je bil g. Keceč. Naloga mu je bila: »Kako naj se družī oblikoslovje s številjenjem«.

Ker je g. referent svojo nalogo vrlo rešil, sprejme jo zbrano učiteljstvo s priznanjem brez debate.

Dalje je prečital g. Burnik poročilo o okrajni učiteljski knjižnici.

Za tem je sledila določitev knjig za leto 1892/93. Prva nemška slovnica Razinger-Zumrova rabila se bode v Kamniku in Domžalah.

G. predsednik odbora za oceno knjig predlaga, da predloži odbor to stvar visokemu deželnemu šolskemu svetu, da skliče odbor presojevalcev otroških spisov in sprejem knjig javi po časopisih. Predlog se sprejme.

V stalni odbor so voljeni gg.: Čencič, Burnik, Mesner, Janežič Janko, Stiasny.

Za oceno otroških spisov voljeni so gg.: Tramté, Burnik, Sirc, Stiasny, Janežič Janko in gđc. Klančar in Šerc.

Po samostojnih nasvetih završi g. predsednik zborovanje s trikratnim »Slava« Nj. Veličanstvu presvetlemu cesarju. Zbor zapoje cesarsko himno.

Po končanem zborovanju je bil skupni obed v gostilni pri g. Levci, pri katerem se je posebno pevski zbor pod vodstvom g. Tomana odlikoval.

Esmeralda Starograjska.

Vestnik.

Najvišje odlikovanje. Prečastni gospod profesor J. Marn je bil odlikovan povodom svojega umirovljenja z viteškim križem Francišek Jožefovega reda. Čestitamo!

Osohne vesti. G. Andrej Grčar, nadučitelj v Mokronogu je imenovan stalnim nadučiteljem v Radovljici; g. Anton Skala, nadučitelj v Vremah, je postal nadučitelj v Vipavi; g. Alojzij Keceč, učitelj v Ihanu, pride na II. mestno deško šolo v Ljubljani; g. M. Josin, suplent na I. mestni deški šoli v Ljubljani, je na tem mestu trdno nastavljen; g. Jožef Novak, učitelj na Dobrovi, pride na Brezovico pri Ljubljani; g. J. Reich z Vinice na Ig (Studenc) pri Ljubljani in g. Jožef Rustija, učitelj v Budanjah je imenovan nadučiteljem v Košani. G. J. Apih, profesor na gimnaziji v Novem Jčimu, pride na učiteljske v Celovcu; g. J. Čuček, e. kr. profesor na učiteljski v Kopru je na lastno prošnjo umirovljen.

Šolsko leto na ljubljanskih mestnih šolah se je pričelo dne 16. t. m.

Novo šolsko leto v deželni vinarški, sadjarski in poljedelski šoli v Grmu pri Novem Mestu se

prične dne 3. listopada. Naše gospodarje opozarjamo na ta deželni zavod ter jim zelo svetujemo, da pošljejo vanj za dve leti svoje gospodarstvu namenjene sinove. Poučuje se v slovenskem jeziku, in to v vseh predmetih niže realke, posebno pa še v strokovnih, umnemu gospodarju neogibno potrebnih predmetih, kakor v poljedelstvu in rastlinstvu, živinarstvu, vinstvu (trtarstvu in kletarstvu), sadjarstvu, zelenjadarstvu, čebelarstvu. Ves strokovni pouk je spojen s praktičnimi opravki v gospodarstvu. Novi učenci-stipendisti imajo pouk, stanovanje in hrano brezplačno. Plačujoči učenci plačujejo pa po 30 kr. na dan za hrano in stanovanje in pa po 20 gld. na leto šolnine. Razven tega, da je ta zavod za *bodoče* gospodarje prekorišten, je tudi prav po ceni. Vsak imovit gospodar naj torej pošlje svojega gospodarstvu namenjenega sina, ki je dovršil ljudske ali meščanske šole ali nekoliko razredov realke ali gimnazije ter je dopolnil 16 let, za dve leti v kmetijsko šolo v Grm in kesal se ne bode nikdar. Posebno je še omeniti, da se učenci v Grmu uče tudi lepega vedenja, poštenosti ter štedljivosti.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 526

o. š. sv. Na dvorazrednici v Dolu (Lustthal) je stalno ali začasno popolniti drugo učno mesto z dohodki IV. plačilne vrste in prostim v jedni šoli obstoječim stanovanjem.

Dotične prošnje naj se semkaj vložē do dne 18. kimovca 1892.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku
2. kimovca 1892.

Št. 531

o. š. sv. Na jednorazrednici v Nevljah je služba učitelja-voditelja z dohodki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem izpraznjena.

Dotične prošnje je predpisanim pōtem do dne 18. kimovca t. l. tu sem vložiti.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku
dne 2. kimovca 1892.

Št. 1139

o. š. sv. Na štirirazrednici v Kočevji je stalno ali začasno popolniti četrto učno mesto z dohodki IV. plačilnega razreda.

Pravilno opremljene prošnje naj se v 14 dneh predpisanim pōtem semkaj vložē.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji
dne 4. kimovca 1892.